

UZASADNIENIE

Powód T. S. w pozwie z dnia 13 czerwca 2014r. (data wpływu) wniósł przeciwko pozwanemu Skarbowi Państwa- Ministrowi Infrastruktury i Rozwoju w W. pozew o pozbawienie w części wykonalności tytułu wykonawczego - z ograniczeniem odpowiedzialności powoda tylko do obciążenia hipotecznego nieruchomości 1/4 udziału w prawie własności nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą nr (...). Tytułem wykonawczym jaki wskazał powód, był wyrok Sądu Wojewódzkiego w Łodzi XI Wydziału Gospodarczego z dnia 5 kwietnia 1995 r., sygn. akt XI GC 538/94, zaopatrzonego postanowieniem z dnia 22 maja 2012 r. w klauzulę wykonalności przeciwko powodowi jako spadkobiercy L. S., a zasądającego od poprzednika prawnego powoda L. S. na rzecz Skarbu Państwa- Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa kwotę 688.519,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi oddzielnie dla poszczególnych kwot do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania.

Powód wniósł także o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych (pozew k. 2- 4 akt).

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że podstawą jego powództwa jest art. 840§ 1 pkt 2 k.p.c., ponieważ nastąpiło przedawnienie roszczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem Sądu (pozew k. 2- 4 akt).

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa- Minister Infrastruktury i Rozwoju w Warszawie zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym na rzecz Prokuratorii kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew k. 81-86 akt).

W piśmie procesowym z dnia 8 czerwca 2015r. (data wpływu) powód wniósł o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, jakim jest prawomocny wyrok byłego Sądu Wojewódzkiego w Łodzi, Wydział XI Gospodarczy, z dnia 05 kwietnia 1995 r. (sygn. akt XI GC 538/94), zaopatrzonego postanowieniem z dnia 22 maja 2012 r. w klauzulę wykonalności przeciwko powodowi jako spadkobiercy L. S., a zasądającego od poprzednika prawnego powoda L. S. w pkt I na rzecz Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa kwotę 688.519,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi oddzielnie dla poszczególnych kwot do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania w wysokości 1.100,- zł, a także nakazującego w pkt II ściągnąć od L. S. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Wojewódzki w Łodzi kwotę 37.827,30 zł tytułem nieuiszczonych kosztów procesu, w części, tj. w zakresie pkt I ponad kwotę 193.612,00 zł , tj. do kwoty 469.007,44zł .

Powód sprostował jednocześnie wartość przedmiotu sporu na kwotę 469.008 zł. Powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wg norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (pismo procesowe powoda k. 138-137 akt).

W pierwszej kolejności powód wskazał, że - mimo merytorycznego stanowiska pozwanego, który wniósł o oddalenie powództwa w całości - stan faktyczny w niniejszej sprawie jest w zasadzie między stronami bezsporny.

Postanowieniem z dnia 22 maja 2012r. w sprawie sygn. akt X GCo 93/12. nadano przeciwko powodowi klauzulę wykonalności bez żadnego ograniczenia. Jedyną egzekucją jaką prowadzono na podstawie spornego wyroku była egzekucja przeciwko poprzednikowi prawnemu powoda L. S., wszczęta na podstawie wniosku złożonego w dniu 05.06.2009r. Tym samym, bezsporne winno być, iż należność objęta spornym tytułem wykonawczym - poza należnością zabezpieczoną hipotecznie, która może być dochodzona jedynie z przedmiotu hipoteki - uległa przedawnieniu. Ponadto, jak sam pozwany wskazał, w wyniku prowadzonej na podstawie spornego tytułu wykonawczego egzekucji z nieruchomości zabezpieczonej hipotecznie, uzyskał zaspokojenie. Zgodnie z art. 1000 § 1 k.p.c. z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasają wszelkie prawa i skutki ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciężące na nieruchomości. Na miejsce tych praw powstaje prawo do zaspokojenia z ceny nabycia z pierwszeństwem przewidzianym w przepisach o podziale ceny uzyskanej z egzekucji.

Pod pojęciem: "wszelkie prawa i skutki ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciężące na nieruchomości", o których mowa w art. 1000 § 1 k.p.c., przyjmuje się ograniczone prawa rzeczowe (np. hipoteka) oraz prawa i roszczenia osobiste ciężące na nieruchomości, tj. zabezpieczone poprzez ich ujawnienia w księdze wieczystej (zob. wyrok SN z dnia 15 czerwca 2007 r. II CSK 97/07). Nie może zatem budzić wątpliwości, iż w wyniku skutecznie przeprowadzonej egzekucji dłużnik utracił nieruchomość, a sama hipoteka wygasła.

Powód podkreślił, że z przedłożonego przez pozwanego postanowienia o zakończeniu postępowania egzekucyjnego w sprawie sygn. akt KM 889/14 wynika, iż pozwany uzyskał zaspokojenie w kwocie 193.612 zł. Spornym wyrokiem na rzecz Skarbu Państwa - Ministra Infrastruktury i Rozwoju zasądzona została kwota 688.519,44 zł (wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi oddzielnie dla poszczególnych kwot do dnia zapłaty) oraz koszty postępowania w wysokości 1.100 zł, co łącznie daje kwotę 689.619,44 zł (plus odsetki). Odejmując od łącznej wierzytelności Skarbu Państwa - Ministra Infrastruktury i Rozwoju kwotę uzyskaną w wyniku przeprowadzonej egzekucji z nieruchomości, otrzymamy pozostałą do zaspokojenia należność w wysokości 496.007,44 zł (689.619,44 zł - 193.612,-zł).

Powód podniósł, że pozostała do zaspokojenia należność nie jest zabezpieczona hipotecznie, wobec czego - wskutek przedawnienia tytułu wykonawczego - powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w tej części jest w pełni zasadne. Wierzyciel Skarb Państwa - Minister Infrastruktury i Rozwoju nadal na podstawie spornego wyroku może dochodzić przeciwko powodowi zaspokojenia pozostałej kwoty. Potwierdza to, również wspomniane już postanowienie komornika o zakończeniu postępowania egzekucyjnego w sprawie sygn. akt KM 889/14, w którym w pkt 2 orzeczono o zwrocie tytułu wykonawczego wierzycielowi.

W świetle przywołanych okoliczności wierzyciel Skarb Państwa - Minister Infrastruktury i Rozwoju posiada potencjalną możliwość wykonania spornego tytułu wykonawczego, a biorąc pod uwagę bezsporne przedawnienie tytułu wykonawczego, niniejsze powództwo, w ocenie powoda, jest w pełni zasadne (pismo procesowe powoda k. 138-137 akt).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Skarb Państwa zawarł z L. S. w latach 1990 i 1991 dwie umowy pożyczki na łączną kwotę 350.000 zł. Wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu udzielonych pożyczek zostały zabezpieczone przez L. S. i jego żonę M. S. poprzez ustanowienie hipoteki na nieruchomości położonej w Ż. nr(...), stanowiącej działkę gruntu o nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...) - na łączną sumę hipotek w wysokości 350.000 zł. Hipoteki zostały wpisane do księgi wieczystej w dniach 23 grudnia 1991 r. i 7 czerwca 1993 r. (dowód: wydruk zupełny z treści księgi wieczystej k.110-126 akt).

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 1995 r. wydanym w sprawie sygn. akt XI GC 538/94 Sąd Wojewódzki w Łodzi w punkcie I zasądził od L. S. na rzecz Skarbu Państwa- Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa w Warszawie kwotę 688.519,44 zł wraz ze wskazanymi tam odsetkami, zaś w punkcie II nakazał ściągnąć od L. S. na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Sąd Wojewódzki w Łodzi kwotę 37.827,30 zł stanowiącą koszty procesu nieuiszczone przez powoda (dowód: odpis wyroku z dnia 5 kwietnia 1995 r. w sprawie sygn. akt XI GC 538/94 k. 108 akt).

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 19 maja 2009 r. w sprawie sygn. akt X GCo 135/09 wyrok został zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Na podstawie tytułu wykonawczego wierzyciel Skarb Państwa wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko L. S.. Egzekucję prowadził Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Jarocinie J. K. pod sygn. akt KM 1041/09 (dowód: tytuł wykonawczy w aktach o sygnaturze KM 1041/09 – dołączone do przedmiotowej sprawy).

Postanowieniem z dnia 17 czerwca 2009 r. w/w Komornik Sądowy umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie sygn. akt KM 1041/09 z uwagi na zgon dłużnika przed wszczęciem egzekucji. L. S. zmarł w dniu 30 września 2000 r. (dowód: odpis postanowienia Komornika Sądowego z dnia 17 czerwca 2009 r. w sprawie sygn. akt KM 1041/09 k. 89- akta dołączone do przedmiotowej sprawy).

Postanowieniem z dnia 1 lipca 2010 r. Sąd Rejonowy w Jarocinie w sprawie o sygn. akt I Ns 272/09 wszczętej na wniosek Skarbu Państwa-Ministra Infrastruktury stwierdził, że spadek po L. S. zmarłym w dniu 30 września 2000r. - na podstawie ustawy nabyli: żona M. S. i syn T. S., każde z nich w 1/2 części (dowód: odpis postanowienia z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie sygn. akt I Ns 272/09 k. 90 akt).

Postanowieniem z dnia 22 maja 2012 r. wydanym z wniosku wierzyciela Skarbu Państwa w sprawie sygn. akt X GCo 93/12 Sąd Okręgowy w Łodzi nadał klauzulę wykonalności prawomocnemu wyrokowi Sądu Wojewódzkiego w Łodzi XI Wydział Gospodarczy z dnia 5 kwietnia 1995 roku sygn. akt XI GC 538/94 na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej w W., następcy prawnemu Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa w W. oraz przeciwko M. S. i T. S., następcom prawnym dotychczasowego dłużnika L. S. (dowód: odpis postanowienia z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie sygn. aktX GCo 93/12 k. 109 akt).

Z wniosku wierzyciela Skarbu Państwa - Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 12 maja 2014 r. została wszczęta i była prowadzona na podstawie powyższego tytułu wykonawczego egzekucja przeciwko dłużnikom T. S. i M. S. z nieruchomości położonej w Ż., dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...). We wniosku wierzyciel zaznaczył, że egzekwowana kwota stanowi łączną sumę hipotek obciążających przedmiotową nieruchomość, ustanowionych na rzecz wierzyciela jako wierzyciela hipotecznego. Egzekucja miała na celu wyegzekwowanie kwoty 350.000 zł (dowód: odpis wniosku z dnia 12 maja 2014 r. o wszczęcie egzekucji z nieruchomości k. 91, zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości z dnia 19 maja 2014 r. w sprawie sygn. akt Km 889/14 k. 92, wezwanie do zapłaty należności z dnia 19 maja 2014 r. w sprawie sygn. akt Km 889/14 k. 93 akt, wydruk zupełny treści księgi wieczystej KW Nr (...) k. 95-97, akta sprawy Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Jarocinie J. K. sygn. Km 889/14).

Postępowanie egzekucyjne prowadzone było przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Jarocinie J. K. pod sygn. akt Km 889/14 i skierowane zostało wyłącznie do nieruchomości gruntowej położonej w Ż., gm. Ż., o powierzchni 0,29 ha, składającej się z działki o nr ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Jarocinie prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...).

Protokół opisu i oszacowania tej nieruchomości z dnia 4 września 2014 i z dnia 16 września 2014 r. w sprawie sygn. akt Km 889/14 został podpisany m. in. przez T. S. (dowód: protokół opisu i oszacowania nieruchomości k. 98-101 akt).

W toku egzekucji przedmiotowa nieruchomość została oszacowana na kwotę 306.600 zł.

Protokół licytacji nieruchomości został sporządzony dnia 19 listopada 2014 r. Nieruchomość została zbyta na rzecz nabywcy licytacyjnego za cenę 229.950 zł, która została zapłacona w całości (dowód: protokół licytacji nieruchomości z dnia 19 listopada 2014 r. wraz z załącznikiem k. 102-103).

Sąd Rejonowy w Jarocinie w sprawie sygn. akt I Co 478/14 w dniu 9 stycznia 2015 r. wydał postanowienie o przysądzeniu prawa własności nieruchomości (dowód: odpis postanowienia o przysądzeniu prawa własności nieruchomości z dnia 9 stycznia 2015 r. w sprawie sygn. akt I Co 478/14 k. 105 akt).

W dniu 9 lutego 2015 r. w sprawie sygn. akt I Co 478/14 zapadło postanowienie zatwierdzające sporządzony przez Komornika Sądowego projekt planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji nieruchomości (dowód: odpis postanowienia o zatwierdzeniu projektu planu podziału z dnia 9 lutego 2015 r. w sprawie sygn. akt I Co 478/14 k. 106 akt).

W dniu 8 kwietnia 2015r. postępowanie egzekucyjne zostało zakończone.

(dowód: postanowienie o zakończeniu postępowania egzekucyjnego w sprawie sygn. akt Km 889/14 k. 107 akt, akta spraw Sądu Rejonowego w Jarocinie sygn. I Co 478/14 i Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Jarocinie J. K. sygn. Km 889/14).

W toku tak przeprowadzonej egzekucji wierzyciel uzyskał poszukiwane zaspokojenie swojego roszczenia, które nastąpiło wyłącznie z przedmiotu zabezpieczenia wierzytelności objętych tytułem egzekucyjnym, tj. z w/w nieruchomości. Wierzyciel - Skarb Państwa w toku egzekucji uzyskał zaspokojenie wierzytelności w wyniku sprzedaży licytacyjnej za cenę 229.950 zł (dowód: okoliczność bezsporna).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów. Istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności faktyczne nie były przedmiotem sporu między stronami. Spór dotyczył oceny prawnej zaistniałych okoliczności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się zasadne.

Podstawą dochodzenia pozbawienia tytułu wykonawczego są przepisy art. 840 § 1 pkt 1, 2, 3 i § 2 k.p.c., statuujące zamknięty katalog podstaw wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego.

Zgodnie ze wskazanym przepisem art. 840§ 1 k.p.c. , dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli:

1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności, gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;

2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie;

3) małżonek, przeciwko któremu sąd nadał klauzulę wykonalności na podstawie art. 787 k.p.c., wykaże, że egzekwowane świadczenie wierzycielowi nie należy się, przy czym małżonkowi temu przysługują zarzuty nie tylko z własnego prawa, lecz także zarzuty, których jego małżonek wcześniej nie mógł podnieść.

Jeżeli podstawą egzekucji jest tytuł pochodzący od organu administracyjnego, do stwierdzenia, że zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, powołany jest organ, od którego tytuł pochodzi (art. 840 § 2 k.p.c.).

Powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego (art. 840 k.p.c.) jest sposobem obrony merytorycznej przed prowadzoną egzekucją, pozwalającym na pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, jeżeli prowadzenie egzekucji na podstawie tego tytułu narusza prawa podmiotowe dłużnika wynikające z prawa materialnego. Zmierza ono do odmiennego, niż to wynika z tytułu wykonawczego, ukształtowania prawa. Jest to zatem powództwo niezależne od podstawy roszczenia i rozstrzygnięcia objętego tytułem wykonawczym, zmierza, bowiem do pozbawienia wykonalności tego tytułu nie dlatego, że tytuł egzekucyjny nie odpowiadał prawu w dacie jego powstania (wydania orzeczenia), lecz dlatego, że bądź nie było podstaw do nadania klauzuli wykonalności, bądź też nastąpiły - po powstaniu tytułu - zdarzenia, które wyłączają dopuszczalność egzekucji (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 24 stycznia 2013 r., sygn. akt I ACz 107/13, LEX nr 1264406). Oznacza to, że przedmiotem rozpoznania w sprawie wszczętej powództwem opozycyjnym nie mogą być zdarzenia istniejące przed powstaniem tytułu korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, gdyż wówczas jego uwzględnienie prowadziłoby do zanegowania tej powagi i zakwestionowania prawomocnych orzeczeń, co jest niedopuszczalne. Sąd rozpoznający powództwo opozycyjne jest bezwzględnie związany wyrokiem wydanym w sprawie między wierzycielem a dłużnikiem co do ustalonego w sentencji obowiązku świadczenia. Jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, w związku z czym nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydawaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli wykluczającemu działaniu prawomocności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., sygn. akt III CZP 16/12, OSNC 2012/11/ 29, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011 r. sygn. akt V CSK 199/10, LEX nr 786397, postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 27 listopada 2003 r., sygn. akt III CZP 78/03, Prok. i Pr. 2004, Nr 6, poz. 36, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 1255/13, LEX nr 1451719, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 stycznia 2014 r., sygn. akt I ACa 1236/13, LEX nr 1438291). Wynika to zresztą z rozgraniczenia postępowania egzekucyjnego i rozpoznawczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 1972 r., sygn. akt II PR 372/72, OSP 1973, z. 11, poz. 222).

Reasumując więc, w wypadku powództwa opozycyjnego opartego o art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. może być przedmiotem badania, czy po powstaniu tytułu egzekucyjnego, nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane, a gdy tytułem jest orzeczenie sądowe badanie może objąć również zdarzenie, które nastąpiło po zamknięciu rozprawy, oraz zarzut spełnienia świadczenia, jeżeli nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie.

Należy podkreślić, że przepisy Działu VI Kodeksu postępowania cywilnego otwierają drogę procesu cywilnego dla dłużnika i osoby trzeciej w celu obrony przed postępowaniem egzekucyjnym w wypadku, gdy postępowanie to narusza ich prawa podmiotowe (wynikające z prawa materialnego). Droga ta nie przysługuje, gdy zostało naruszone tylko prawo formalne (przepisy prawa egzekucyjnego). W konsekwencji należy przyjąć, że do powództw tych, jak również do sądu rozpoznającego te powództwa nie mają zastosowania przepisy dotyczące organów egzekucyjnych. Wytoczenie powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 k.p.c.) może nastąpić nawet przed wszczęciem egzekucji. Nie zmienia to jednak istoty tego środka prawnego, którego zadaniem jest umożliwienie dłużnikowi (także małżonkowi dłużnika, przeciwko któremu nadana została klauzula wykonalności) obrony merytorycznej przed przymusowym wykonaniem tytułu wykonawczego. Zakres dopuszczalnej obrony uregulowany został w art. 840 k.p.c., który w tej mierze stanowi nie tylko normę procesową, ale także normę prawa materialnego.

Powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 k.p.c. nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. W związku z tym nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia w oparciu o przepis art. 840 KPC (wyr. SN z 12.12.1972 r., II PR 372/72, OSP 1973, Nr 11, poz. 222).

Nie ma też wątpliwości, że jeżeli po wydaniu tytułu egzekucyjnego obowiązek stwierdzony w tym tytule i objęty klauzulą jego wykonalności przestał istnieć, skutki prawne stąd wynikające mogą być stwierdzone w drodze procesu przewidzianego w art. 840 k.p.c. w trybie powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości albo w części, a przed nadaniem klauzuli wykonalności w drodze powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c.), że należność objęta tytułem egzekucyjnym nie istnieje. Zatem, celem powództwa przeciwegzekucyjnego jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenie, natomiast nie ma ono na celu odniesienia się do trafności samego postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności i zmierzać do uchylenia klauzuli wykonalności. Powództwo z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. umożliwi dłużnikowi merytoryczną obronę przed egzekucją, a uchybienie formalne popełnione przez sąd w toku postępowania co do nadania klauzuli wykonalności (art. 777 § 1 pkt 1) może zatem dłużnik zwalczać w drodze - dostosowanego do tego - zażalenia (art. 795 KPC) (uchw. SN z 17.4.1985 r., III CZP 14/85, OSNC 1985, Nr 12, poz. 192). Powództwo przewidziane w art. 840 § 1 KPC jest powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, a nie powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu egzekucyjnego.

W postępowaniu egzekucyjnym stroną chronioną powinien być wierzyciel, a dopuszczenie do rozpoznawania tych samych zarzutów w dwóch postępowaniach dawałoby dłużnikowi niczym nie dającą się uzasadnić nadmierną ochronę i możliwość przedłużania postępowania egzekucyjnego. Ochrona dłużnika przed nadaniem klauzuli wykonalności wadliwemu tytułowi egzekucyjnemu jest w sposób należyty zapewniona poprzez możliwość zaskarżenia postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności zażaleniem.

Jak wynika z powyższego, skuteczne wytoczenie powództwa wymagałoby wskazania przez powoda istnienia przesłanek materialnoprawnych określonych we wskazanym przepisie.

Odnosząc się do sytuacji prawnej strony powodowej, należałoby wskazać na wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 1996-11-15, II CKN 7/96 (opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna rok 1997, Nr 4, poz. 39, str. 17).

W uzasadnieniu powołanego wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że podstawą powództwa opozycyjnego z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. stwarza możliwość dłużnikowi żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może oprzeć powództwo także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy. Użyty w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. zwrot "zdarzenia" uznawany jest zarówno w piśmiennictwie, jak i w orzecznictwie jako zjawiska i stany świata zewnętrznego oraz objawy wewnętrznego życia stron, z którymi pozytywne przepisy prawa materialnego łączą wygaśnięcie zobowiązań albo które powodują niemożność egzekwowania świadczeń wynikających z tytułu egzekucyjnego. Przytoczenie w pozwie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności zdarzeń następuje w formie zarzutów. W nauce pojęcie zarzutów łączy się z obroną pozwanego w procesie i określa się jako każdy sposób obrony albo jako środek, który bezpośrednio zmierza do celu obrony, tj. do korzystnego dla pozwanego zakończenia procesu przez powołanie się na pewne stany faktyczne lub prawne. W pozwie opartym na art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. zarzuty stanowią środki zmierzające do obrony dłużnika, przed tytułem wykonawczym przez pozbawienie w całości lub w części albo ograniczenie jego wykonalności, w których powód-dłużnik może powoływać się na zdarzenie powodujące wygaśnięcie zobowiązania objętego tym tytułem lub niemożność egzekwowania. Zarzuty te należą do kategorii merytorycznych, a nie formalnych, gdyż nie mogą się opierać na przepisach prawa procesowego i na powołaniu braku przesłanek procesowych, lecz atakują podstawę egzekucji przez wykazanie, że zobowiązanie nie istnieje lub (z przyczyn materialno-prawnych) nie może być egzekwowane. Przy rozważaniu sformułowania "zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło" rozróżnił pojęcie długu od odpowiedzialności za dług, gdyż jedynie wygaśnięcie zobowiązania uzasadnia powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. W doktrynie podkreśla się, że dług jest wyrazem powinności, tj. obowiązku świadczenia dłużnika, podczas gdy odpowiedzialność odnosi się nie do samej powinności, lecz do kwestii pokrycia długu, która jest związana z przymusową realizacją świadczenia. Jeżeli dług jest zależny od woli dłużnika, to już odpowiedzialność od tej woli w istocie nie zależy. Angażuje ona, poddając uprawnieniom wierzyciela, sferę jakichś dóbr zobowiązanego, a w pewnych przypadkach dóbr osoby trzeciej, które mają stworzyć gwarancję zaspokojenia wierzyciela. Ograniczenie odpowiedzialności osoby nie oznacza więc wygaśnięcia w całości lub w części zobowiązania w sensie długu. Do zdarzeń powodujących wygaśnięcie zobowiązania w piśmiennictwie i orzecznictwie wymienia się m.in. przedawnienie, wykonanie zobowiązania, świadczenie w miejsce wypełnienia (*datio in solutum*), potrącenie, dobrowolne zwolnienie z długu, odnowienie, itp. Jeśli chodzi o dalszą treść pkt 2 § 1 art. 840 KPC, tj. zobowiązania, które "nie mogą być egzekwowane", należy nadmienić, że będą tu w rachubę wchodziły wszystkie omówione zdarzenia, a ponadto odroczenie uiszczenia świadczenia przez wierzyciela oraz przemijająca niemożliwość świadczenia, która nie zwalnia dłużnika, lecz powoduje tylko odroczenie zobowiązania, itp.

Sąd Najwyższy nie podzielił również poglądu wyrażonego w uchwale SN z dnia 3 września 1985 r. III CZP 49/85 (OSNCP 1986, z. 7-8, poz. 109) o treści: "Spadkobierca dłużnika, który - po nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności - złożył oświadczenie o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, nie może skutecznie żądać ograniczenia klauzuli wykonalności do wartości stanu czynnego spadku (art. 1031 § 2 k.c.), bez względu na to, czy dokonano, czy też nie dokonano spisu inwentarza. Natomiast może on wytoczyć powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c."

W ocenie Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, odnosząc się do istotnych kwestii, należy podnieść, że:

1. Roszczenia stwierdzone orzeczeniem sądu, zgodnie z art. 125 § 1 k.c. przedawniają się z upływem 10 lat. W myśl tego przepisu roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo przed sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd, przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy. Jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenie okresowe należne w przyszłości ulega przedawnieniu trzyletniemu. Przy czym termin przedawnienia zaczyna biec od momentu uprawomocnienia się orzeczenia sądowego.

Jak wynika z powyższego, roszczenie strony pozwanej stwierdzone prawomocnym wyrokiem z dnia 5 kwietnia 1995 r. wydanym w sprawie sygn. akt XI GC 538/94 Sąd Wojewódzki w Łodzi uległo przedawnieniu w 2005r. Dopiero

postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 19 maja 2009 r. w sprawie sygn. akt X GCo 135/09 wyrok został zaopatrzony w klauzulę wykonalności i na podstawie tytułu wykonawczego wierzyciel Skarb Państwa wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko L. S., prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Jarocinie J. K. pod sygn. akt KM 1041/09. Już postanowieniem z dnia 17 czerwca 2009 r. zostało ono umorzone. Złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności i kolejnego wniosku o wszczęcie egzekucji nie przerwało biegu terminu przedawnienia, bowiem przed złożeniem wniosku egzekucyjnego, termin przedawnienia upłynął.

2. Pamiętać należy, iż zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, a nadto zgodnie z art. 124 § 1 i 2 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo. W razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym albo przez wszczęcie mediacji, przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone.

Według aktualnej judykatury, złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu wydanemu na podstawie art. 788 k.p.c. przerywa bieg przedawnienia roszczenia stwierdzonego tym tytułem (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, OSNC 2005, Nr 22, poz. 58, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2004 r., II CK 478/03, LEX nr 359477, z dnia 17 grudnia 2004 r., II CK 276/04, LEX nr 284135, z dnia 23 listopada 2011 r., IV CSK 156/11, OSNC - ZD 2013, Nr 1, poz. 7). Po złożeniu wniosku o nadanie klauzuli wykonalności przedawnienie zaczyna biec na nowo od zakończenia postępowania klauzulowego zakończonego tym wnioskiem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2008 r., V CSK 386/07, LEX nr 361473). Należy uściślić, że chodzi tu o dzień wydania postanowienia, czyli w przedmiotowej sprawie o postanowienie z dnia 19 maja 2009 r. (sygn. akt X GCo 135/09), oczywiście, o ile wcześniej nie nastąpiłoby przedawnienie. Przemawia za tym to, że takie postanowienie jest skuteczne z chwilą jego wydania (art. 360 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.), a zatem od tej daty otwarła się wierzycielowi droga do podjęcia dalszych czynności zmierzających do realizacji roszczenia, a w szczególności do złożenia wniosku o wszczęcie egzekucji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2010 r., I CSK 211/09, LEX nr 570115).

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę przyjąć należało, iż wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko powodowi poza dotychczas przeprowadzonym z nieruchomości, miałoby prowadzić do zaspokojenia przedawnionego roszczenia.

3. W orzecznictwie oczywiście wskazuje się, że skoro celem powództwa przeciwegzekucyjnego jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenie, to powództwo to może być realizowane tylko pod warunkiem, że istnieje możliwość spełnienia tytułu wykonawczego, czyli zdolność do egzekucji. Podkreśla się, że jego wdrożenie uzależnione jest od istnienia potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2002 r., sygn. akt I PKN 197/01, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 22 stycznia 2013 r., sygn. akt I ACz 90/13, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 marca 2013 r., sygn. akt I ACz 381/13, LEX nr 1292736). Wskazuje się, że do takiej sytuacji nie dochodzi w przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego, albowiem wierzyciel ma możliwość ponownego złożenia wniosku egzekucyjnego, zatem nadal istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego. Oczywiście oceny w tym zakresie dokonywać należy na dzień orzekania (uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1976 r., sygn. akt III CZP 18/76). W przedmiotowej sprawie, tytuł wykonawczy po zakończeniu egzekucji z nieruchomości wrócił do wierzyciela, istnieje zatem nie tylko potencjalna, ale realna podstawa do przyjęcia, że mimo przedawnienia roszczenia, ale przy niezaspokojeniu całości wierzytelności wynikającej z wyroku, powód nadal może spodziewać się realizacji tytułu wykonawczego w pozostałej części.

4. Należy również podnieść, że zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego niedopuszczalne jest także oparcie powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności wyłącznie na treści art. 5 k.c., która nadużycie prawa swoją dyspozycją obejmuje, bowiem przepis ten ustanawia zakaz korzystania w określonych granicach z

praw podmiotowych, nie jest natomiast źródłem powstania takich praw. W konsekwencji nie może on stanowić samodzielnej podstawy powództwa, lecz przesłankę obrony dłużnika przed skierowanym do niego roszczeniem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999 r., sygn. akt II CKN 151/98, OSNC 1999/7-8/134, Biul.SN 1999/5/8, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2002 r., sygn. akt II CKN 943/00, LEX nr 521921, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1986 r., sygn. akt III CZP 77/85, OSNC 1986/12/206, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 1255/13, LEX nr 1451719, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 marca 2013 r., sygn. akt I ACa 47/13, LEX nr 1314683, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 2 listopada 2011 r., sygn. akt I ACa 843/11, LEX nr 1133348). W tym samym jednak orzecznictwie, podnoszono, że o ile art. 5 nie może stanowić samodzielnej podstawy powództwa przeciwegzekucyjnego, o tyle podstawę taką stanowić mogą inne przepisy prawne, których przesłanki zostały spełnione w związku z zaistnieniem nadużycia prawa. W przypadku powództwa opozycyjnego podstawą tą jest art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Musiałaby zatem zachodzić sytuacja, w której po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie nie może być aktualnie egzekwowane. Zobowiązanie nie mogłoby być egzekwowane, ponieważ byłoby to w danym momencie sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 czerwca 2002 r., sygn. akt II CKN 943/00). Z kolei Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 30 stycznia 1986 r. (sygn. akt III CZP 77/85, OSNC 1986/12/206) wskazał, że jeśli chodzi o normę art. 5 k.c. jako samodzielną podstawę powództwa zauważyć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, iż przepis ten ustanawia zakaz korzystania w określonych granicach z praw podmiotowych, nie jest natomiast źródłem powstania takich praw. W konsekwencji nie może on stanowić samodzielnej podstawy powództwa, lecz przesłankę obrony dłużnika przed skierowanym do niego roszczeniem. Jednakże z uwagi na fakt, że powództwo opozycyjne spełnia funkcję obronną dłużnika, orzecznictwo Sądu Najwyższego uznało, że art. 5 k.c. może stanowić podstawę powództwa opozycyjnego, w wypadku gdy powództwo zmierzające do zastosowania tego przepisu oparte jest na zdarzeniach, które nastąpiły po powstaniu tytułu egzekucyjnego.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie można przeoczyć, że powód jest w trudnej sytuacji majątkowej, co było zresztą podstawą częściowego zwolnienia od kosztów sądowych. Jedynym źródłem dochodu jest praca zawodowa. Powód zarabia około 3600zł miesięcznie, z czego utrzymuje siebie, żonę i dziecko. Powód nie ma żadnego wartościowego majątku. Wynajmuje dwa pokoje u brata. Nieruchomość po ojcu została zlicytowana w toku egzekucji (oświadczenie majątkowe powoda k. 17-19, deklaracje podatkowe 32-43). Żona powoda jest osobą częściowo niepełnosprawną (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k. 44 akt). Zatem, i zasady współżycia społecznego (art. 5 k.c.), oprócz przedawnienia roszczenia, są podstawą zastosowania art. 840 §1 pk 2 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uwzględnił powództwo w całości. Wziął przy tym pod uwagę, w jakiej faktycznie wysokości pozwany uzyskał zaspokojenie wierzytelności w toku egzekucji. W tej części, jak słusznie strony zauważyły –po zaspokojeniu roszczenia-pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności-nie znajduje uzasadnienia.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. Na koszty te złożyły się: opłata od pozwu 1000zł, opłata od pełnomocnictwa 17zł, koszty zastępstwa procesowego 7200zł (§ 6 pkt 7 i § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).

ZARZĄDZENIE

1. Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi pozwanego.